

ti dicitur. Et sicut eadem expositio subiungat, non solum delicta & crimina huiusmodi, contra fidem Catholicam, & Christianam religionem, sub jurisdictione Inquisitorum Cremonensis, committuntur & perpetrantur, sed in omnibus aliis locis & diocesis, sub jurisdictione aliorum Inquisitorum dicti ordinis congregationis Lombardiae, in dies perpetrantur & committuntur. Et cum eadem sint delicta, eadem profecto provisione & castigatione eis est, earundem literarum tenore, providendum. Quare tu, sicut asseris, in civitate Comensi, ubi dicta pravitas Inquisitor existis, tam tuo, quam omnium aliorum dictorum ordinis & congregationis, haereticarum pravitatis Inquisitorum ubilibet consistentium & deputatorum nominibus, fecisti nobis humiliter supplicari, ut literas praedictas ad vos extendere & ampliare, aliasque desuper opportune dignaremur providere. Nos igitur huiusmodi supplicationi inclinati, literas praedictas, cum omnibus eis contentis clausulis, in omnibus & per omnia, prout in eisdem literis continetur, ad te & ad alios ordinis & congregationis huiusmodi Inquisitores, tam in praesentiarum deputatos, quam in futurum, perpetuis futuris temporibus, deputandos, ac si tibi, & cuilibet Inquisitorum praedictorum dirigerentur, & directae fuissent, Apostolica auctoritate & tenore concedimus. Romae 29. Julii 1523.

C A P. IV.

Horrendis flagitiis propensiores sortilegi infantes puerulos devorantes, grandines & auras lasivas cum atroci fame exagitant, sterilitatem in hominibus & armentis procurantes, aliaque quamplurima diaboli arte facientes prodigiosa & portentosa, damnantur.

Innocentius VIII.

Summis desiderantes affectibus, prout pastoralis sollicitudinis cura requirit, ut fides catholica, nostris potissime temporibus, ubique augeatur & floreat, ac omnis haeretica pravitas de finibus fidelium procul pellatur, ea libenter declaramus, ac etiam de novo concedimus, per quam huiusmodi pium desiderium nostrum nativum fortiatu effectum: cunctisque propterea, per nostrum operationis ministerium, quasi per providi operatoris sarculum erroribus extirpatis, eisdem fidei zelus & obsequantia in ipsorum corda fidelium fortius imprimatur.

Sane nuper ad nostrum, non sine ingenti molestia, pervenit auditum, quod in nonnullis partibus Alemanniae superioris, necnon in Moguntinensi, Colonienfi, Trevirensi, Saltzburgenfi & Bremensi provinciis, civitatibus, terris, locis & diocesis, complures utriusque sexus personae, propriae salutis immemores, & a fide catholica deviantes, cum demonibus, incubis & succubis, abuti, ac suis incantationibus, carminibus & conjurationibus, aliisque nefandis superstitionibus & sortilegiis, excessibus, criminibus & delictis, mulierum partus, animalium foetus, terrae fruges, vinearum uvae, & arborum fructus, necnon homines, mulieres, pecora, pecudes, & animalia, diris tam intrinsicis, quam extrinsecis doloribus & tormentis afficere & excruciare, ac eosdem homines, ne gignere, & mulieres, ne concipere, virosque, ne uxoris, & mulieres, ne viris actus conjugales reddere valeant, impedire. Fidem praeterea ipsam, quam in sacri susceptione Baptismi susceperunt, ore sacrilego abnegare. Aliaque quamplurima nefanda, excessus & crimina, instigante humani generis inimico, committere & perpetrare non verentur, in animarum suarum periculum, divinae Majestatis offensam, ac perniciosum exemplum, ac scandalum plurimorum.

Quodque licet dilecti filii Henrici Inquisitoris in praedictis partibus Alemanniae superioris, in quibus etiam provincia,

civitates, terrae, dioceses, & alia loca huiusmodi comprehensa fore censentur: nec non Jacobus Sprenger per certas partes lineae Rheni, ordinis praedicatorum & Theologiae Professores, haereticarum pravitatis Inquisitores per literas Apostolicas deputati fuerunt, prout adhuc existunt. Tamen nonnulli clerici & laici illarum partium, quarentes plura sapere, quam oporteat, pro eo, quod in literis deputationis huiusmodi provinciarum, civitates, dioceses, terrae, & alia loca praedicta, illarumque personarum ac excessus huiusmodi, nominatim & specificis expressis non fuerunt, illa sub eisdem partibus minime contineri, & propterea praefatis Inquisitoribus in provinciis, civitatibus, diocesis, terris, & locis praedictis, huiusmodi Inquisitionis officium exequi non licere, & ad personarum earundem super excessibus, & criminibus antedictis punitionem, incarcerationem, & correctionem admitti non debere, pertinaciter asserere non erubescunt. Propter quod in provinciis, civitatibus, diocesis, terris & locis praedictis, excessus, & crimina huiusmodi, non sine animarum earundem evidenti iactura, & aeternae salutis dispendio, remanent impunita.

Nos igitur impedimenta qualibet, per quae ipsorum Inquisitorum officii executio quomodolibet retardari posset, de medio submovere, & ne labes haereticae pravitatis, aliorumque excessuum huiusmodi in perniciem aliorum innocentium sua venena diffundat, opportunis remediis, prout nostro incumbit officio, providere volentes, fidei zelo ad hoc maxime nos impellente. Ne praeterea contingat, provincias, civitates, dioceses, terras & loca praedicta, sub eisdem partibus Alemanniae superioris, debito Inquisitionis officio care, eisdem Inquisitoribus in illis officium Inquisitionis huiusmodi exequi licere & ad personarum earundem super excessibus & criminibus praedictis correctionem, incarcerationem, & punitionem admitti debere, perinde in omnibus & per omnia, ac si in literis praedictis provinciarum, civitates, dioceses, terrae & loca, ac personarum, & excessus huiusmodi nominatim & specificis expressis forent, auctoritate Apostolica, tenore praesentium statuimus.

Proque potiori cautela literas & deputationem praedictas, ad provincias, civitates, dioceses, terras & loca, necnon personas, & crimina huiusmodi extendentes, praefatis Inquisitoribus, quod ipsi, & alter eorum, accessit secum dilecto filio Joanne Grempfer, clerico Constantiensis diocesis, magistro in artibus, eorum moderno, seu quovis alio Notario publico, per ipsos, & quemlibet eorum pro tempore deputando, in provinciis, civitatibus, diocesis, terris & locis praedictis, contra quascunque personas, cujuscunque conditionis & praesentiae fuerint, huiusmodi Inquisitionis officium exequi, ipsasque personas, quas in praemissis culpabiles repererint, juxta earum demerita corrigere, incarceratione, punire, & multare. Necnon in singulis provinciarum huiusmodi parochialibus Ecclesiis verbum Dei fidei populo, quoties expedierit, ac eis visum fuerit, proponere & praedicare, omniaque alia & singula in praemissis, & circa ea necessaria & opportuna facere, & similiter exequi libere & licite valeant, plenam ac liberam, eadem auctoritate, de novo concedimus facultatem.

C A P. V.

Infames perpetuo existant clerici incantationibus & sortilegiis dediti, tum deponantur & monasteriis includantur.

Leo X. in Concilio Lateranensi.

Cum secundum leges civiles & sacrorum canonum censuras, sortilegia per invocationem demonum, incantationes ac divinationes superstitiosae prohibitae sint: statuimus, decernimus, & ordinamus, ut clerici, qui in praemissis culpabiles inventi fuerint, arbitrio superiorum infamia no-

a Diaz. in pract. can. cap. 100. Cucus in institut. can. lib. I. tit. 9. de diversis delictis. vers. bis adduntur.

tentur, si vero non desisterint, deponantur, atque in monasterium, ad tempus arbitrio superioris praesentandum, detradantur, beneficiumque & officium Ecclesiasticum priventur. Laici vero utriusque sexus, excommunicationis & aliis poenis juris, tam civilis, quam canonici, subiaceant.

Pius VI.

In strigas & sortilegos, ut contra haereticos vehementer suspectos procedi solet, quia ea perpetrare, quae manifeste sapiunt haeresim.

Idem universis & singulis locorum ordinarii domini Venetorum.

Honestis petentium votis libenter annuimus, eaque favoribus persequimur opportunis. Alias ad petitionem dilectorum filiorum, nobilium virorum Ducis & Domini Venetorum cum in Brixienfi & Bergomenfi civitatibus & diocesis quoddam haereticum genus perniciosissimum ac damnatissimum, labe haeretica, per quam suscepto renunciabatur baptismatis sacramento, Dominum abnegabant, & sanam, cujus consilio seducebantur, corpora & animas conferebant, & ut illi rem gratam facerent, in necandis infantibus passim studebant, & alia maleficia & sortilegia exercere non verentur, quod ita factum esse videbatur, ut ad eorum errorem extirpandum opportuna adhiberentur remedia. Volentes etiam ejusdem generis nonnullos indicibili poena obstinate vitam potius perire amittere, quam errorem suum cognoscere maluisse, & propterea de rigoroso nimium (ut dicebatur) vestri ordinarii contra tales processu dubitantes, venerabilem fratrem Episcopum Polensem nostrum & Apostolicae sedis apud eisdem Ducem & Dominum, Nuncium vobis adjungendum duximus, cum facultate, per se vel alium, seu alios processum per vos habitos, seu factos examinandi, & revidendi: & si vos Inquisitores processum rite & recte, ac juxta formam juris habitos fecissetis, contra tale hominum damnatorum genus una vobiscum procedendi & inquirendi, necnon Procuratores & Advocatos, Scribas, caeterosque ad Inquisitionis praefatae exercitium necessarios & opportunos Officiales & Ministros cum competentibus salariis deputandi, & homines praedictos quod redire ad Ecclesiae unitatem vellet clementer suscipiendi, eisque poenitentiam salutarem injungendi, & eos absolvendi etiam in utroque foro, & incorrigibiles condemnandi, & brachio seculari tradendi, caeteraque, quae vos de jure vel consuetudine facere possitis, & deberetis, faciendi, exercendi, & exequendi, prout in literis desuper confectis continetur. Cum igitur commissionis huiusmodi vigore praefatus nuncius, venerabilem fratrem, Episcopum Justinopolitanum, in partibus illis commorantem, ad praemissa una vobiscum tractanda, & exequenda subdelegaverit, vosque & ipse subdelegatus in valle Communica Brixienfi diocesis, ubi maxime huiusmodi damnaati generis homines vigent & pullulant, processeritis, ac nonnullos culpabiles reptos, & curiae seculari tradendos, necnon jam condemnatos habueritis, videtur quod per Venetorum collegium Praetori Brixienfi mandatum fuerit, ne sententias huiusmodi exequeretur, & vobis & eidem subdelegato, ne ad executionem illarum procederetis, inhiberet, prout inhibendum fuit: ac expensas & salaria pro huiusmodi inquisitionis negotio necessaria submoveret, & retraheret: necnon processum contra culpabiles praedictos habitos & factos eis transmitteret, seu transmitti faceret: & quod deterius est, subdelegatum praedictum ad coram eis in civitate Venetiarum comparandum egeret & compelleret, prout coactus & compulsus fuit. Et quia propter dictas literas, in quibus dictus nuncius adjunctus fuit, ab aliquibus haeretur, an propter hoc facultas vestra diminuta existat, ita quod (prout ante duas huiusmodi literas potuissetis) procedere non possitis, indecensque, & contra juris & sacrorum canonum dispositionem, ac Ecclesiasticam libertatem existat, laicos de

personis & causis Ecclesiasticis se intromittere, nullatenus injunctam a nobis executionem adimplere nisi processibus, ac sententiis per eos visis & examinatis, ac si ipsi in clericos, causasque Ecclesiasticas superioritatem, & jurisdictionem haberent: cum tamen in clericos causasque huiusmodi laicis nulla facultas attributa sit, quos obsequendi & exequendi manet necessitas, non auctoritas imperandi; propter quod inter Christi fideles non modicum surgit scandalum. Nos igitur, ne quod ad salutem animarum, & dictarum causarum faciliorem expeditionem introductum est, in damnum & percellationem convertatur; & propterea ob diuturnitatem temporis, infelices animae huiusmodi peccatis magis graventur, & ad omne circa hoc dubium tollendum, vos, prout ante datas dictas literas, de jure & consuetudine seu privilegio procedere poteratis, necnon etiam contra maleficos & sortilegos, ac a fide apostatantes, prout criminis postulaverit qualitas, procedere posse & debere, auctoritate Apostolica, tenore praesentium decernimus & declaramus, vobis committentes & mandantes, ut eosdem Venetos, & illorum Ducem, ac officiales suos, ne ipsi ulterius in huiusmodi causis se intromittant, sed quod injunctas sibi executiones, & forte injungendas, postquam requisiti fuerint, sine aliqua processuum, per dictos Ecclesiasticos Judices factorum visione, vel examinatione, prompte exequantur, moneatis & hortemini. Et si hoc facere neglexerint, vel recusaverint, vos eos per censuras Ecclesiasticas, & alia juris opportuna remedia, appellatione postposita, compellatis. Datum Romae 15. Februarii 1521.

TITULUS XIII.
DE TESTIBUS.

Perjurii & falsi rei habentur, qui in causis civilibus aut criminalibus dicta testium sine Judicis auctoritate detegunt.

Pius V.

Licet contra Notarios, qui in causis, tam criminalibus, quam civilibus, dicta testium, aut reorum responsionem absque Judicis decreto partibus patefaciunt, multas constitutiones editae sint, eosque tanquam falsi reos, & infames, ac perjuros puniri debere statutum sit, nihilominus, quia a magis timetur, quod saepius cavetur, & ut in futurum timore poenae, si non Dei timore arceantur, omnes & singulas censuras & poenas, contra eos, qui talia deliquerint latas, auctoritate Apostolica, tenore praesentium approbamus, confirmamus, & innovamus, nec de earum rigore, propter illarum forsitan inobservantiam, aut praedecessorum nostrorum, & etiam nostram, ac officialium, & ministrorum eorundem, & nostrorum tolerantiam, quicquam relaxatum aut remissum esse, ac easdem in suo pristino robore & vigore permanere decernimus & declaramus. Et ut poenarum certitudo omnibus hic in alma urbe nostra innotescat, statuimus, decernimus, & declaramus, omnes & singulos Notarios, tam principales, quam substitutos, executores quoque, ac carcerum custodes, caeterosque, quibus tanta vigore sui officii, quam alias quomodocunque reos, dum in carceribus secretis detinentur, facultas alloquendi conceditur, qui reorum responsiones, ac testium in dictis causis depositiones propalare, in torum vel in parte, dicto aut facto, quibusvis personis, cujuscunque conditionis, praerogativa, & dignitatis, tam Mundanae, quam Ecclesiasticae existant, absque Judicis, coram quo causa vertitur, & Procuratoris fiscalis licentia, ausi fuerint, aut eisdem reis & testibus, donec in secretis retinentur, etiam quarumvis personarum, ut supra, quomodolibet qualifi-

a Magis timetur quod saepius cavetur. b Reorum responsiones, & testium depositiones non debent publicari.

cataram, vel nomine eorundem reorum, & testium, vel aliis etiam extra carceres existentium nomine eorundem carceratorum nuncium, epistolam, literas, vel (ut vulgo dicitur) ambasciatas ferre absque eisdem iudicibus, & Procuratoris fiscalis licentia ultra poenas eis a iure, vel statuto inflatas, poenam relegationis in perpetuum, vel ad tempus ad triremes, & si qualitas facti id exegerit, & iudici videbitur, etiam ultimi supplicii incurrere, & puniri debere præcipimus, & mandamus, sicque per quoscunque iudices quavis auctoritate fungentes puniri, & condemnari, & non aliter, declaramus. Rom. 23. Jul. 1568.

TITULUS XIV.
DE MONETARUM TONSORIBUS.
CAP. UN.

Ultimi supplicii poena afficiuntur aurea, & argentea monetæ tonsores.

Pius V.

Cum nil magis humanæ vitæ commercio sit necessarium, quam pecuniarum usus, quæ hominibus cuncta humano victui necessaria præbent, decet Romanum Pontificem ad ea libenter intendere, per quæ pecuniæ ipsæ non solum non adulterentur, verum etiam in primævo illarum statu ab omnibus illæse conserventur. Quod etsi cunctis in locis, præcipue tamen in hac alma urbe nostra, quam gloriosi Apostolorum Principes martyrio suo consecrarunt, ad quam, veluti communem omnium matrem, gentes undequaque concurrunt, singulique aliis dominis, terris, & locis nobis, & sedi Apostolicæ mediate, vel immediate subjectis, curandum est, ut & ad illam venientibus vitiorum exempla non proponantur, & quibusvis peccandi materies succidatur. Attendentes itaque, quod licet monetarum aurearum tonsoribus ultimi supplicii de iure sit inflata poena, argenteas tamen monetas tondentibus satis minor poena imposita sit. Ac animo revolventes quam par sit utriusque delictum, cum ii, qui argenteas minuunt, nulla alia de causa ab aurearum mutilatione, nisi ob earum defectum, abstineant, ac propterea eodem juris rigore in utroque sæviendum esse æquum reputantes, motu simili &c. hæc nostra perpetuo valitura constitutione statuimus, eos, qui argenteas tondeat monetas, ultimi supplicii, & ea, qua aurearum tonsores hætenus puniti sunt, & de iure puniri debent, poena puniendos esse, & ita ab omnibus, quibus iudicis officium non tam in alma urbe nostra, quam alibi in toto statu Ecclesiastico commissum est, quovis nomine censeantur, & quavis auctoritate præfulgeant, injunctum est, puniri volumus, & mandamus. Districtius inhibentes singulis terrarum, locorum, & civitatum dominis in temporalibus, ne iudices præfatos in præmissis hoc modo sævientes sub excommunicationis &c. impedite, molestare, vel inquietare audeant, vel præsumant.

TITULUS XV.
DE LENONIBUS.
CAP. UN.

Lenonum sordidum & turpe lucrum ex prostitutione virginum corradaentium poena.

Paulus IV.

Lenones, & lenæ circa prostitutionem masculinorum versantes, & cum eis circa prostitutionem ipsam agentes, vel consentientes, necnon lenones & lenæ puellam, seu aliam juvenulam invitam assuetam, & ad necessitatem nutriendas, ac postmodum prostituentes, & lucrum ex ejus prostitutione captantes, quotquot fuerint, ultimo supplicio afficiantur. Hi vero qui corrupto comite stuprum puero suaserint, aut puellam virginem super violatione ejus pudicitie interpellaverint, seu ad hoc ei

quicquam donaverint, vel precium, ut id assequerentur, dederint, aut domum ad hoc eis commodaverint, seu quicquid aliud ad effectum præmissorum fecerint, flagitio perfecto capitali poena plectantur, eo autem imperfecto in aliquam insulam deportentur, & inibi perpetuo relegentur, & qui in præmissis comites corrupti fuerint, eisdem poenis subiaceant. In cæteris vero casibus lenones & lenæ hujusmodi, qui de cætero lenocinii artem exercuerint, fustibus per urbem publice cæsi ab hac urbe perpetuo exulare cogantur. Et qui domos suas eisdem lenonibus, vel lenis de cætero scienter locaverint, vel si ignorantes id fecerint, nisi postquam hoc eis notificatum fuerit, illos expulerint, domum sic locatam eo ipso amittant, & ea realiter & cum effectu priventur, & spolientur, & insuper poenam mille scutorum auri ab eis auferendum, & in pios usus convertendorum ipso facto incurrant.

TITULUS XVI.
DE CONCUBINARIIS ET FORNICATORIBUS.
CAP. I.

In publicos concubinaris animadvertere debent Synodorum provincialium ordinarii, ut omnis fornicationis spurcitia in laicis & clericis extincta, legis divine auctoritas custodiatur.

Leo V. in Concilio Lateranensi.

Statuimus, quod quicumque clericus cuiuscunque conditionis, status, religionis, dignitatis, etiam si Pontificalis, vel alterius præminentie fuerit, qui post habitam præsentium & notitiam, quam habere præsumitur post duos menses post earundem præsentium publicationem in Ecclesiis cathedralibus factam, quam ipsi dioecetani omnino facere teneantur, postquam præsentibus ad eorum notitiam pervenerint, publicos concubinaris a perceptione fructuum omnium beneficiorum suorum trium mensium spatio sit ipso facto suspensus, quos suus Superior in fabricam, vel aliam evidentem Ecclesiarum utilitatem, ex quibus ii fructus percipiuntur, convertat: necnon hujusmodi publicum concubinarium, ut primum talem esse noverit, mox suus superior monere teneatur, ut infra brevissimum terminum concubinam dimittat, & si illam non dimiserit, vel dimissam, seu aliam publice resumpserit, jubemus, ut ipsum omnibus suis beneficiis omnino privet. Et nihilominus ii publici concubinariis usquequo cum eis per suos superiores post ipsarum concubinarum dimissionem manifestamque vitæ emendationem fuerit dispensatum, ad susceptionem quorumcumque honorum, dignitatum, beneficiorum, officiorumve sint inhabiles: qui si post dispensationem residuo vomitu ad hujusmodi publicum concubinarium redierint, sine spe alicujus dispensationis ad prædicta prorsus inhabiles existant: quodque si hi, ad quos talium correctio pertinet, eos, ut prædictum est, punire neglexerint, eorum superiores tam in ipsos de neglectu, quam illos pro concubinato modis omnibus digna punitione animadvertant: in Conciliis etiam provincialibus, & synodalibus adversus tales punire negligentes, vel de hoc crimine diffamatos, etiam per suspensionem a collatione beneficiorum, vel alia indigna poena severiter procedatur; & si ii, quorum destitutio ad nos & sedem prædictam spectat, per Concilia provincialia, aut superiores, propter concubinarium publi-

a Concilium Tridentinum idem iussit sess. 25. cap. 14. clericis concubinaris beneficiorum privationem & excommunicationem indicens. b Iisdem ferme poenis in concubinaris animadvertit Concil. Rhemens. sub Eugenio II. cap. 2. in 3. Tom. Concil. pag. 378. & apertius in Concilio Oxoniensi. cap. etsi forte, in 3. Tom. Concil. pag. 764. in Basiliensi sess. 20. 4. Tom. Conciliorum.

um reperiantur privatione digni, statim cum processu inquisitionis ad nos deferantur: eadem diligentia, & inquisitio, in quibuscunque generalibus capitulis, etiam provincialibus, quoad eos servetur, poenis aliis contra prædictos, & alios publicos concubinaris iure statutis, in suo robore permanuris.

Publici autem intelligendi sunt, non solum ii, quorum concubinatus per sententiam, aut confessionem in iure factam, seu per rei evidentiam, quæ nulla possit tergiversatione celari, notorius est, sed etiam, qui mulierem de incontinentia suspectam, & diffamatum tenent, & per suam superiorem admoniti, ipsam cum effectu non dimittunt. Quia vero in quibusdam regionibus nonnulli jurisdictionem Ecclesiasticam habentes, pecuniarios quæstus a concubinariis percipere non erubescunt, patientes eos in tali foeditate fordescere, sub poena maledictionis æternæ præcipimus, ne deinceps sub pacto, compositione, aut spe alterius quæstus, talia quovis modo tolerant, aut dissimulent, alioquin ultra præmissam negligentie poenam duplum ejus, quod propterea acceperint, restituere, & ad pios usus omnino convertere teneantur, & compellantur. Ipsas autem concubinas aut suspectas præfati omnibus modis curent a suis subditis, per auxilium & brachii secularis invocationem, si opus fuerit, penitus arceant, qui etiam filios ex tali concubinato procreatos apud patres suos cohabitare non permittant. Jubemus insuper quod in prædictis Synodis, & capitulis præmissa publicentur, & ut quilibet suos subditos ad ipsarum concubinarum dimissionem moneat, diligenter injungimus. Præterea omnibus secularibus viris, etiam si Regali præfulgeant dignitate, ne ullum qualecumque inferant impedimentum, quocunque quæsto colore, Præfatis, qui ratione officii sui advertit subditos suos pro hujusmodi concubinato, & aliis casibus sibi a iure permissis, procedant. Et cum omne fornicationis crimen a lege divina prohibitum sit, & sub poena peccati mortali necessario vitandum, monemus omnes laicos, tam uxoratos, quam solutos, ut similiter a concubinato abstineant, nimis enim reprehensibilis est, qui uxorem habet, & ad aliam uxorem seu mulierem accedit: qui vero solutus est, si continere nolit, juxta Apostoli consilium, uxorem ducat; pro hujusmodi autem divini observantia præcepti, hi ad quos pertinet, tam salutaribus monitis, quam aliis canonicis remediis, omni studio laborent. Rom. 14. Cal. Jan. 1516.

CAP. II.

In Sodomitis, & concubinariis.

Pius V.

SI quis crimen nefandum & contra naturam, propter quod ita Dei venit in filios diffidentie, perpetraverit, Curie seculari puniendus tradatur, & si clericus fuerit, omnibus ordinibus degradatus simili poenæ subiciatur.

Monemus propterea omnes locorum ordinarios, & in virtute sanctæ obedientie eis præcipimus, ut statuta Tridentini, & Conc. contra concubinaris, tam clericos, quam laicos, edita distincte faciant observari, reddituri Deo ac nobis, si id omiserint, rationem, Rom. 6. Cal. Apr. 1566.

TITULUS XVII.
DE DUELLO, ET DUELLO PERMITTENTIBUS.
CAP. I.

Pugnantes in duello, & duellum permittentes, quacunque causa, etiam iure probata, excommunicantur, eisq; sepultura in loco sacro denegatur.

Julius II.

a Deuter. 23. Tho. 4. 1. Cor. 6. Ephes. 5. Gal. 5. Act. 15. Marc. 15. Marc. 7. b Non potest hæc res magnitudine sceleris enarrari. Last. lib. 6. cap. 23. c Concil. Trident. sess. 24. de reform. matrim. cap. 8.

Regis pacifici, qui regnat in cælis, licet insufficientibus meritis, vices gerentes in terris, cunctorum fidelium statui, prout ex susceptæ servitutis tenemur officio, indefessa solertia intendentes, ac animarum periculis obviare cupientes, ad ea, per quæ ubique, præsertim in terris Romanæ Ecclesiæ sponsæ nostræ subjectis, inter fideles eosdem cædes, rixæ, & contentiones cessent, scandalorum tollantur fomenta, pax & concordia vigeant, prosperisque eorum successibus consulatur, oportuna provisionis operam impendimus, prout in Domino conspicimus salubriter expedire. Sane non sine maxima animi nostri perturbatione accepimus, quod nonnulli fidelium prædictorum, inimico humani generis infligante, & aliquibus causis concurrentibus, & plerumque minimis, & inhonestis ac levibus verbis ad contumelias, contentiones, & diffidationes devenientes, ut alter alterius sanguine satietur, ad temporales Principes & dominos, maxime civitatum, terrarum, & locorum sedi Apostolicæ subjectorum confugiunt, ut eis locum tutum, sive campum ad duellum seu pugnam assignent. Et quamvis Principes, & domini præfati duellum, sive pugnam eis dissuadere, & prohibere deberent, tamen plerumque locum, aut campum tutum hujusmodi assignant, malevolamque altercantium propositum ad executionem augent, magisque uni quam alteri favent, ex quo hominum mortes repentinæ, & nisi divina gratia præveniantur, animarum perditiones, mutilationes, & vulnera, inter altantesque pugnantium amicos odia, & altercationes, & ex uno inconvenienti plura oriuntur in ipsorum fidelium animarum & corporum periculum, generisque humani præfati iacturam, perniciosum exemplum, & scandalum plurimorum. Nos igitur, qui fidelium prædictorum tranquillitatem, & pacem sinceris desideris exoptamus, saluberrimis Christianæ religionis documentis, & exemplis Deum tentandum non esse præmoniti, Salvatorisque D. N. J. C. qui Petro Apostolorum Principi, ut gladium mitteret in vaginam, mandavit, præceptis edocti, attendentes hominem homini, inter quos cognationem quandam natura constituit, infidari nefas, & gladiatoria munera, & pugnationes hujusmodi vulgares a religionis nostræ pietate damnari, cruentaque spectacula a sacris canonibus, & imperialibus legibus inhibita, & improbata, sicque pugna infamia notari, & diversis poenis puniri, & cum omni tempore potissimum tamen in ocio civili & domestica quiete publica, & detestanda esse, motu proprio, non ad alicujus super hoc nobis oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera deliberatione, & ex certa scientia, hæc in perpetuum valitura constitutione duellorum, & gladiatorum hujusmodi usum damnamus, & improbamus, & in terris Rom. Eccl. mediate & immediate subiectis per quoscunque quavis auctoritate, & potestate, ac nobilitate fulgentes sub excommunicationis lata sententiæ poena, ex quacunque causa etiam a legibus permissa fieri omnino prohibemus. Dictosque pugiles taliter pugnantes ubique impune capi posse, & puniri pro homicidio, vel vulnere juxta juris communis dispositionem nulla eis consuetudine suffragante statuimus, corporaque in duello in terris Eccl. mediate, vel immediate subiectis facto morientium in sacro sepeliri prohibentes. Romæ 5. Cal. Aug. 1505.

CAP. II.

Duelli auctores proscriptioe honorum, spectatores excommunicatione & multa pecuniaria plectantur.

Leo X.

Quam Deo, & hominibus abominabiles viri pugnantes in duello existant, & omnium in ore versatur, & divina

a Concil. Trident. decreto sess. 23. cap. 19. Principes duellum permittentes excommunicantur, & committentes illud, & patroni, consultores, spectatores excommunicantur, & sunt infames, & proscriptioe honorum mulctantur.

vina humanaque jura testantur: nec immerito, cum non solum corporum, sed etiam eorum animarum, pro quibus Salvator noster Jesus Christus Dei filius mortem subit temporalem, grave detrimentum asserere noscantur. Ad premissum igitur talium nefarios ausus, plurimum conferre sententes, eos qui hujusmodi scelus detestabile quidem, & canonica & civilique lege prohibitum, patrare non expaveant, graviter fore puniendos: ac ea, quæ ad compescendum similes vitios conatus, a Rom. Pont. prædecessoribus nostris statuta fuerunt, ut eo firmius observentur, quo sæpius fuerint auctoritate Apostolica communita, approbemus, & novo munimine roboremus, & si qua ad perterrendum animos audaces meliora sint, eis adjiciamus, prout in Domino conspicimus salubriter expedire. Adjicientes, & eadem auctoritate Apostolica statuente, quod pugnantibus ipsi, non solum poenis prædictis subjaceant, sed eorum memoria perpetuo damnata sit, ac bona proscripita sint, & Cameræ nostræ Apostolicæ confiscata, eo ipso, Duces, Barones, Comites, Marchiones, & domini temporales, vicarii, feudatarii, armorum Capitanei, Communitates quoque civitatum, terrarum & locorum eidem Rom. Ecclesiæ mediate vel immediate subjectorum, campum ad pugnam præstantes, non solum poenas prædictas incurrant, sed ab omni jure, quod in locis & territoriis suis obtinent, ipso facto cadant, illudque ad Cameram præfatam devolvatur, & devolutum esse censetur absque alia declaratione desuper facienda. Qui vero ad talia cruenta spectacula videnda convenerint, si nobiles, quingentorum, si mediocri fortuna, centum, si vero ignobiles, viginti quinque ducatorum, necnon excommunicationis, & perpetuæ maledictionis poenam incurrat, ac locus ipse Ecclesiastico subjaceat interdicto. Et insuper omnia & singula, tam per Julium prædecessorem statuta, & ut præfertur, per nos confirmata, & illis adjecta, perpetuæ firmitatis robore obtinere, ac inviolabiliter observari debere decernimus. Romæ 10. Cal. Aug. 1519.

TITULUS XVIII.
DE TAURORUM, ET ALIORUM ANIMALIUM
AGITATIONE, ET PUGNA.
C A P. UN.

Ferocia & cruenta quæcumque spectacula, in quibus tauri & seiores alia ferae introducuntur, & ad pugnam ludicram, sed plerumque exitialem hominibus, congregantur, prohibentur.

Pius V.

DE salute gregis Domini nostræ curæ divina dispensatione crediti, prout ex debito pastoralis officii astringimur, sollicitè cogitantes, fideles cunctos gregis ejusdem ab imminentibus corporum periculis, etiam animarum pernicie, perpetuo arcere studemus. Sane, licet detestabilis duellorum usus a diabolo introductus, ut eruenta corporum morte animarum etiam pernicem lucraretur, ex decreto Concilii Tridentini prohibitus fuerit, nihilominus adhuc in plerisque civitatibus, & aliis locis, quamplurimi ad ostentationem virium suarum & audaciæ, in publicis privatique spectaculis, cum tauris & aliis feris bestiis congregari non cessant, unde etiam hominum

a Jure Pontificio & civili penitus interdicta sunt duella, And. conf. monomachiam. g. 5. & c. 1. de cleric. pugn. in duello. & s. 1. & c. 3. de purg. vulg. & per Jas. l. ex hoc jure ff. de justitia & jure.

FINIS QUINTI ET ULTIMI LIBRI DECRETALIIUM
SEPTIMI.

INDEX

mortes, membrorum mutilationes, animarumque pericula frequenter oriuntur. Nos igitur considerantes, hæc spectacula, ubi tauri & ferae in circo vel foro agitantur, a pietate & charitate Christiana aliena esse, ac volentes hæc cruenta turpiaque demonum, & non hominum spectacula aboleri, & animarum saluti, quantum cum Deo possumus, providere, omnibus & singulis Principibus Christianis, quacumque tam Ecclesiastica, quam Mundana, etiam Imperiali, Regia, vel quavis alia dignitate fulgentibus, quovis nomine nuncupentur, vel quibusvis Communitatibus & Rebuspublicis, hæc perpetuo nostra constitutione valitura, sub excommunicationis & anathematis poenis ipso facto incurrendis prohibemus & interdiciamus, ne in suis provinciis, civitatibus, terris, oppidis & locis, hujusmodi spectacula, ubi taurorum aliarumque ferarum bestiarum agitationes exercentur, fieri permittant. Militibus quoque cæterisque aliis personis, ne cum tauris & aliis bestiis in præfatis spectaculis, ipsi, tam pedestres, quam equestres congregari audeant, interdiciamus. Quod si quis eorum ibi mortuus fuerit, Ecclesiastica careat sepultura. Clericis quoque tam regularibus, quam secularibus beneficia Ecclesiastica obtinentibus, vel in sacris ordinibus constitutis, sub excommunicationis poena, ne eidem spectaculis interfiant, similiter prohibemus. Omnesque obligationes, juramenta & vota, a quibusvis personis, Universitate vel Collegio, de hujusmodi taurorum agitatione, etiam ut ipsi falso arbitrantur, in honorem sanctorum, seu quarumvis Ecclesiasticarum solemnitatum, & festivitatum, quæ divinis laudibus, spiritualibus gaudiis, piisque operibus, non hujusmodi ludis celebrari & honorari debent, hæcenus factas & factas, seu in futurum fienda, quæ & quas omnino prohibemus, cassamus & annullamus, ac pro cassis, nullis, & irritis haberi perpetuo decernimus atque declaramus. Mandamus autem omnibus Principibus, Comitibus, & Baronibus, sanctæ Rom. Ecclesiæ feudatariis sub poena privationis feudorum, quæ ab ipsa Eccles. Rom. obtinent: reliquos vero Principes Christianos, & terrarum dominos prædictos hortamur in Domino, & in virtute sanctæ obedientiæ mandamus, ut pro divini nominis reverentia & honore, præmissa omnia in suis dominiis ac terris hujusmodi, exactissime servari faciant, uberrimam ab ipso Deo mercedem tam boni operis recepturi. Ac universis venerabilibus fratribus, Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis, aliisque locorum ordinariis, in virtute sanctæ obedientiæ, sub obstatione divini iudicii, & interminatione maledictionis æternæ, quatenus in civitatibus, & diocæsis propriis præfatas nostras literas sufficienter publicari faciant, & præmissa etiam sub poenis & censuris Ecclesiasticis observari procurent.

a Navarra hanc extravagantem sive Pii V. constitutionem sic interpretatur, ut eam non extendi existimet ad illam agitationem taurorum, quæ tali moderamine fit, ut cadibus & periculis non committatur, ob quæ vitanda lata est lex. Cessante autem ratione & sine legis, cessat ejus dispositio, & quia juxta limites rationis legis debet restringi vel extendi lex. l. cum pater. §. dulcissimi. ff. de legat. 2. & quia ex præmio legis solet causa legis conscribi finalis. l. fin. ff. de her. instit. & c. quia propter. de elect. b. Vide Metinam in instrum. confess. par. 1. fol. 150. §. 28. de ludis & Ludovic. Lopez. in consilien. instrum. par. 1. c. 70.

I N D E X
RERUM ET VERBORUM DIGNIORUM,
SEPTIMO DECRETALIIUM CONTENTORUM LOCUPLETISSIMUS.

A	Bjurantes hæresim & resipiscentes recipiuntur.	181	Amisio fructuum, ob neglectas horas canonicas, præ rata temporis præteriti officii, perpenditur.	57
	Abolitio facultatum utrunque, & quibuscumque concessarum.	160	Ampliatio constitutionum in non solventes annatas edictarum.	74
	Abolitio sanctionis pragmaticæ per Ludovicum XI. Gallorum Regem promissa.	127	Animadversio Inquisitorum fidei in Judæorum blasphemias, & flagitiosam vivendi consuetudinem.	172
	Abolitio facultatis residentie, dummodo ordinariarum consensu & auctoritate firmetur, in studiorum favorem excusatur.	111	Animadvertendum est in eos, qui curam valetudinis fidei Christianæ hostibus, utpote Judæis, confidunt.	125
	Abolutio illicita via adeptæ, irrita est, & null. pond.	292	Animæ in purgatorio detentæ fidelium precibus juvantur.	124
	Abolutio, quam sacerdos in eum profert, in quem ordinariam aut subdelegatam potestatem non habet, momenti nullus est.	156	Annata introducta fuit ad subventionem Papæ & Cardinalium indigentium.	80
	Abusus pluralitatis beneficiorum usitatissimus extinguitur.	35	Annatæ.	72
	Abusus quæstorum sublatus.	144	Annatæ non debentur Cameræ Apostol. nec exiguntur de beneficiorum pensionibus, annum valorem XXIV. ducatorum non excedentibus.	73
	Abusus regressuum & accessuum ante summum Pontificem sustulit Concilium Tridentinum, ne scilicet beneficia nepotentur.	42	Annatæ solvi debent singulis XV. annis Cameræ Apostolicæ, de beneficiis & monasteriis unitis de cætero non vacantibus.	75
	Abusus regressuum & accessuum decreto Synodi Tridentinæ proliis extinguitur.	38	Annus datur ad prosequendum & finiendum appellationem: potest tamen Judex terminum restringere respectu prosecutionis, quia hoc concernit jus partis, licet prosecutio debeat fieri coram superiore.	92
	Abusus retinentium beneficia in confidentiam, detegitur, & extinguitur, poenæ sancitæ metu.	40	Apostasia irregularitatis est, non autem fidei ipsius.	118
	Abusus varii, qui in sacra sede Apostolica committuntur.	145	Apostasia religionis, causarum, ob quas liberi a parentibus exheredari possunt, una est.	169
	Accusatio, quæ auctorem suum non prodit, illegitima est.	213	Appellatio a decretis ordinariarum ante sententiam diffinitivam, & ubi agitur de morum & disciplinæ Ecclesiæ reparatione, prehibetur.	92
	Actus, in quo electa est industria personæ, per alium perfici non potest.	41	Appellatio a fructuum liquidatione unica conceditur.	ibid.
	Ad propagandam fidem Christianam, novi orbis insulæ conceduntur juri & dominio Regis Catholici, Ferdinandi Arragon.	28	Appellatio, qua a minore ad majorem appellatur, rata habenda est.	89
	Ædes illius, qui Pontifex futurus est, diripiuntur, & insolenter, violentoque impetu a populo spoliuntur.	15	Appellatio, quæ fit a Concilio ad Papam, licita est, & non contra.	89
	Æquitas legum sanctarum damananda non est, si malitia humana labefacteretur.	12	Appellationes & provocaciones a summo Pontif. ad Concilium futurum, inanes, schismaticæ & erroneæ sunt.	89
	Ætas annorum triginta requiritur ad Episcopatum obtinendum.	14	Arma Saracenis deferenda non sunt.	175
	Ætas ordinandorum.	20	Arma Saracenis in casibus quibusdam per Christianos licite possunt deferri.	ibid.
	Ætas tredecim annorum sufficit ad canonicatum in Ecclesia cathedrali vel collegiata adipiscendum.	13	Ars typographiæ primum apud Germanos inventa & exulta est, summoque in pretio haberi cœpit an. MCCCXL. vel, ut alii volunt, MCCCCLII. industria Joannis Gutenbergii, & Petri Scheferi.	195
	Ætatem eorum, qui monasteriis præesse, ibidemque sacramenta administrare debeant, qualem esse oporteat.	162	Afferere, animam rationalem esse mortalem, profanum est, & hominum, ventrem pro Deo habentium.	186
	Affinitas.	164	Affertio fidei & religionis Christianæ defenditur advers. Græcorum errores, de processione Spiritus S. a Patre & Filio, & de reliquis doctrinæ catholicæ capitibus.	2
	Aleatores.	202	Aucupari Pontificiam dignitatem pollicitationibus & emendicatis suffragiis Conciliorum Oecumenicorum ratione prohibitum.	218
	Alexandria Egypti civitas, ab Alexandro, postquam vicisset Egyptum, condita prope ostium Nili, quod Canopicon vocatur.	176	Auctores duelli proscriptioe bonorum multantur.	234
	Alienatio bonorum Ecclesiasticorum in quibus casibus licita sit.	27	Auctores libellorum famosorum infames esse jussi, ad triremes damnantur.	200
	Alienatio bonorum Ecclesiasticorum, Pontifice summo non consulto, & necessitate non urgente, nulla est.	21	Auctores librorum famosorum virulentissimis injuriis alienæ famæ clam detrahentes, & qui eos publicaverint, dolove malo retinuerint, poenis jure constitutis subiciuntur.	199
	Alienatio bonorum Ecclesiasticorum ex causa majoris utilitatis valet, si quippe Ecclesia utiliori & meliori re quapiam recompensetur.	26	Auctoritas Comitum Palatinorum in promotione Doctorum & legitimatione hodie restricta est.	122
	Alienatio rerum Ecclesiasticarum certis causis necessitatis urgentibus conceditur.	22	Auctoritas Petri successoris semper requiritur, ita ut illa Concilia legitima sint, quæ illius consensu celebrantur, & celebrata confirmantur.	131
	Alienationes contra formam a Paulo II. præscriptam factæ, revocantur.	ibid.	Auctoritas Pontificis summi quanta sit.	126
	Alienationes rerum Ecclesiasticarum duo copulative respiciunt, solennitatem scilicet, causamque justam alienandi.	23		
	Allegatio novæ offensæ in causis pacis & treugæ irrita est.	140		